

SABER-NE
MÉS

Per aprendre, juntament amb els factors personals (motivació, experiències i coneixements previs, aptituds), és fonamental l'habilitat de l'estudiant per aplicar estratègies personals de la manera més efectiva possible en cada situació.

Ser estratègic implica ser capaç de decidir què cal fer per obtenir un resultat concret: guanyar en un joc, fer una feina de manera ràpida i eficaç, aprendre un procediment... Es tracta d'actuacions que, encara que són intencionals, poden ser conscients o inconscients. Una estratègia, doncs, és una successió ordenada i conscient d'accions orientades a un objectiu. Quan aquest objectiu és aprendre, parlem d'estratègies d'aprenentatge: seqüències observables de processos de pensament que tenen com a finalitat última l'apropiació i construcció de nous coneixements.

Com que són intencionals i conscients, les estratègies pressuposen sempre una presa de decisions: un alumne estratègic no és aquell que reproduïx tècniques que li ha presentat el docent, sinó el que posa en joc aquestes tècniques, partint d'una reflexió conscient, per assolir l'objectiu que s'ha marcat, i, si veu que se'n desvia, regula l'acció amb una nova decisió. Les estratègies d'aprenentatge són, per tant, una construcció personal i única.

Quines són les estratègies d'aprenentatge?

Hi ha diverses classificacions de les estratègies d'aprenentatge, que, òbviament, no poden ser exhaustives, perquè cada aprenent té les seves. En aquesta que us presentem hi ha cinc grups, que es combinen al servei de l'acte d'aprendre: socioafectives, de gestió de recursos, metacognitives, comunicatives i cognitives. Per bé que totes són igualment importants per a l'aprenent, en aquest document ens centrarem especialment en les estratègies cognitives i, en menor mesura, en les comunicatives.

a. Estratègies socioafectives

- Controlar les reaccions (ansietat, avorriment, expectatives...).
- Gestionar les interaccions (cooperació, aliances, competència, gestió de conflictes...).
- Activar la motivació (voluntat, mantenir l'atenció...).
- Concentrar-se en l'estudi.
- Tenir expectatives positives.

- Valorar la importància de la tasca que s'està fent.
- Gestionar els recursos orientats a l'estudi: planificar el temps, crear un ambient propici, demanar ajuda, saber cooperar.

b. Estratègies de gestió de recursos

- Planificar el temps.
- Crear un ambient propici per a l'estudi.
- Saber demanar ajuda.
- Saber localitzar informació d'ampliació i aprofundiment.
- Saber cooperar.

c. Estratègies metacognitives¹

- Tenir consciència de l'estil personal d'aprenentatge.
- Saber aplicar les estratègies principals.
- Identificar les característiques de l'activitat (passos que cal seguir, identificació de paraules clau, anàlisi d'enunciats, tècnica d'examen...).
- Preveure les dificultats ("aquest text té un gràfic; segurament em costarà entendre'l").
- Identificar els errors en la comprensió o les contradiccions entre les idees prèvies i la nova informació ("això que entenc ara no quadra amb el que he entès abans").
- Autoregular-se.

d. Estratègies comunicatives

En el TILC són molt importants tots aquelles estratègies que tenen com a objectiu garantir la comunicació eficaç.

Inclouen:

- Les que s'activen quan no es té prou domini de la llengua vehicular, tant oral com escrit, especialment pel que fa al llenguatge acadèmic. Citem dos exemples: evitar certs temes per als quals no tenim prou exponents ni vocabulari (estratègies d'evitació) i buscar formes de compensar el que no

¹ Trobareu més informació sobre les estratègies metacognitives a l'apartat sobre l'autoregulació de l'alumnat.

sabem, posant exemples, aventurant paraules, recorrent a la llengua pròpia, recapitulant... (estratègies de compensació).

- Les que s'apliquen a la comprensió o a l'expressió, tant oral com escrita. Per exemple: fer hipòtesis sobre el contingut del que llegirem, fer inferències sobre el tema a partir del que ja sabem, monitoritzar la comprensió per verificar si ho estem entenent, interpretar i utilitzar llenguatges multimodals...

e. Estratègies cognitives

En aquest apartat s'agrupen les seqüències de destreses, ordenades estratègicament, que permeten obtenir informació, organitzar-la i processar-la per transformar-la en coneixement i poder consolidar, recuperar i aplicar aquest coneixement sempre que sigui necessari per a l'aprenent.

D'adquisició d'informació	<ul style="list-style-type: none"> • Prestar atenció (escoltar de manera activa) • Observar • Cercar informació • Seleccionar la informació (fer una prelectura, subratllar, copiar, prendre apunts...) • Repassar i retenir (repetir mentalment, recitar...)
De retenció i emmagatzematge d'informació	<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies d'elaboració o codificació complexa (passar apunts a net, fer una primera lectura retentiva, fer una anàlisi superficial...) • Estratègies d'organització o codificació complexa (resumir, fer esquemes, elaborar mapes conceptuals, obtenir la idea principal d'un text...)
De recuperació, evocació i utilització	<ul style="list-style-type: none"> • Repassar • Consultar apunts • Estudiar • Saber localitzar informació d'ampliació i aprofundiment • Estratègies de generació de resposta (presentar, ordenar, polir o repetir mentalment; redactar, comentar, respondre un examen)
D'anàlisi i raonament	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar models • Comparar • Raonar • Inferir • Investigar i resoldre problemes

D'interpretació	<ul style="list-style-type: none"> • Descodificar o traduir la informació. • Aplicar models per interpretar situacions • Fer analogies
De comprensió i organització	<ul style="list-style-type: none"> • Comprendre discursos orals i escrits • Establir relacions conceptuals • Organitzar els conceptes (elaboració de mapes conceptuals)

Ensenyar a aplicar estratègies d'aprenentatge

Diu el currículum que “a través de l'aprenentatge d'estratègies es potencia la captació, la consolidació i la recuperació de la informació, i es promouen els hàbits d'aprenentatge que faciliten la transformació de la informació en coneixements”. Les estratègies cognitives formen part de la competència d'aprendre a aprendre. Per això ensenyar-les, modelar-les i entrenar-les ajuda l'alumne a assolir l'autonomia en l'aprenentatge, que necessitarà al llarg de tota la vida.

Un altre motiu per ensenyar estratègies d'aprenentatge és que, tal com hem pogut veure en la segona taula, moltes tenen a veure amb elements comunicatius i amb la cerca i gestió de la informació i, per tant, és important activar-les en el TILC amb l'ensenyament explícit i l'entrenament per automatitzar-les.

Però, tal com hem dit abans, l'aprenent estratègic no és qui reproduïx estratègies apreses, sinó qui identifica quines habilitats li serveixen per aprendre i, en conseqüència, genera estratègies personals d'aprenentatge. Per això no parlem d'ensenyar, sinó més aviat de preparar i estimular el pensament estratègic de l'alumnat.

Per fer-ho, haurem de:

- Acostumar l'alumnat a la reflexió metacognitiva entorn de les tasques d'aula: què estem aprenent, què ens funciona, com podem reorientar la feina...
- Modelar la reflexió estratègica: posant veu al pensament perquè vegin un model expert quan nosaltres apliquem estratègies, verbalitzant-les en veu alta.
- Guiar la reflexió amb un sistema de preguntes.
- Ensenyar tècniques, procediments i habilitats en contextos on resultin funcionals, evitant ensenyar-les de manera mecànica.

- Explicitar l'encàrrec de feina i els objectius d'aprenentatge, per tal que l'alumne ajusti el seu comportament a les exigències de la tasca encarregada.
- Facilitar la transferència d'estratègies a noves situacions que cal resoldre i a altres matèries.
- Plantejar activitats complexes, que requereixin que l'alumnat posi en joc el pensament estratègic. I, en general, propiciar situacions d'aula en què calgui decidir, és a dir aplicar estratègies personals.
- Fomentar un clima d'aula propici a prendre decisions sense por d'equivocar-se.

És important no perdre mai de vista, tal com hem dit, que l'objectiu d'ensenyar estratègies a l'alumnat no només és que puguin seleccionar i aplicar la més adequada a cada necessitat concreta, sinó, sobretot, que individualment les modifiquin i ajustin perquè esdevinguin estratègies personals, és a dir poder incorporar processos perquè una estratègia "em funcioni millor a mi".

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

Us convidem a llegir aquests títols de referència per ampliar la informació:

- CALERO, A. (2011). *Cómo mejorar la comprensión lectora. Estrategias para lograr lectores competentes*. Madrid: Wolters Kluwer Educación.
- CENTRO VIRTUAL CERVANTES. [Diccionario de términos clave de ELE](#). [Consulta: 09/04/2021].
- CEREZO-ROCA, M. [Estratègies i recursos per a les habilitats cognitives](#). [Consulta: 09/04/2021].
- DEY, T. [Coordinación de talleres literarios – Didáctica de la escritura creativa](#). [Consulta: 09/04/2021].
- EDUCAWEB. [Coneix les estratègies d'aprenentatge](#). [Consulta: 26/04/2021].
- GENERALITAT DE CATALUNYA – DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (2018). [Competències bàsiques de l'àmbit personal i social. Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria](#). [Consulta: 09/04/2021].
- GENERALITAT VALENCIANA – SERVEI D'ENSENYAMENT DEL VALENCIÀ. [L'aprenentatge estratègic](#). [Consulta: 26/04/2021].
- IESMASD. [Estratègies d'aprenentatge](#). [Consulta: 26/04/2021].

- MONEREO, C. (coord.) (1994). *Estrategias de enseñanza y aprendizaje*. Barcelona: Graó.